

Mümin HAKKIOĞLU

Yrd. Doç. Dr. | Assist. Prof. Dr.
Gümüşhane Üniversitesi, Yabancı Diller Bölümü, Gümüşhane-Türkiye
Gumushane University, Department of Foreign Languages, Gumushane-Turkey
muminhakkioğlu@gumushane.edu.tr

BİR KAÇIŞ ÖYKÜSÜ: MİM KARA'NIN DOĞUYA HÜZÜN TURLARI

Özet

Doğuya kutsallık atfederek bütün suç ve günahlardan Batı'yı sorumlu tutan, kendi eleştirisini Batı'nın yanlışları üzerinden yapanların karşısında, Mim Kara'nın, *Doğuya Hüzün Turları*'nda anarşik bir tutum takındığı ve savunmanın aciziyetini tümüyle dışladığı görülür. Şair, sözünü eğip bükmeden söyleyen bir kaçak, anlattığı ise bir kaçışın öyküsüdür. Kaçış, kurtuluşun yegâne adresi Doğu'yadır. Ancak *Doğuya Hüzün Turları*'nda yönler bir mekâna değil bir duruma ve duruşa işaret eder. Doğu insanın aklını, aklının anlamını yitirdiği yerde başlar; mekân buna bir kolaylık sağladığı ölçüde doğudur. Buna koşut olarak Kara'nın kitabından iki karşıt denklem çıkarmak mümkündür: Doğu=hüzün=saf akıl ve Batı=Ø=verili akıl. Batı, bir kurgunun mamulü, Doğu ise tanrının yansımasıdır. *Doğuya Hüzün Turları*, kendi Doğu'sunda Batı'yı yaşayanlara, çağdaş yalanlardan sanal hakikatler çıkararlara, aklını ve vicdanını terk edenlere uyarılarla doludur. Kara'ya göre bilmemek suçtur, hayata karşı dalgınlık ise ihanetten başka bir şey değildir. Bu yolculukta Doğu hep daha öteye çağırın sürekli bir tekâmülün adıdır.

Anahtar Sözcükler: Mim Kara, Doğu-Batı, Hüzün, Saf akıl, Verili akıl.

A STORY OF ESCAPE: MİM KARA'S DOĞUYA HÜZÜN TURLARI (SORROW TOURS TO THE EAST)

Abstract

Opposing those who sanctify the east, blame the west for all crimes and sins, and make their self-criticisms on the basis of the wrongs of the west, Mim Kara, in his *Doğuya Hüzün Turları* (Sorrow Tours to the East), is seen to develop an anarchist attitude and exclude the impotence of defence thoroughly. The poet is a fugitive who speaks without beating around the bush and what he tells is the story of escape. The escape is towards the east, the sole address of salvation. However, directions do not denote a place, but a state and a stance in *Doğuya Hüzün Turları* (Sorrow Tours to the East). The east starts at a point where man loses his reason or the meaning of his reason; the place can be regarded east as long as it provides convenience for this. Concordantly, it is quite possible to infer two counter equations from Kara's volume: East=sorrow=pure reason and West=Ø=given reason. The west is a product of fiction, but the east is the reflection of God. *Doğuya Hüzün Turları* is full of warnings for people who experience the west in their east, discover virtual truth out of modern lies and abandon their reasons and conscience. According to Kara, to be in the dark about the world is a crime, so vacancy in life is no other than a betrayal. In this journey, the east is the name of a perpetual maturation which always calls us further.

Keywords: Mim Kara, East-West, Sorrow, Pure reason, Given reason.

KİTABIN KÜNYESİ: Kara, Mim. (2015), *Doğuya Hüzün Turları*, İstanbul: Barbar Kitap, ISBN 978-605-62686-2-5, 166 s.

siz sayın büyüklerimiz
bir şey dediniz sanmıştım
dememişsiniz elbet

bir yer var sanmıştım gittiğiniz
uğurlama ekibindeymişsiniz
çok geç fark ettim bağışlayın (s. 64).

Dünya genelindeki yazınsal hareketlere koşut olarak öznelğin ve nesnelğin ölçüsü, toplumsal sorunlara ve açmazlara şairin yanıtları, gelenekle ilişkinin içyüzü, biçemsel gereklilikler gibi şiir tartışmaları öteden beri ülkemizde de yapılıyor. Miras elbette önemli, ancak çağdaş okuru çoğunlukla yeni şeyler ilgilendiriyor artık. Egemen konuyu şairin kendi öznelğine dönüştüren şiirden, bir şey söyleyen, bir çözüm üreten şiir arayışları giderek artıyor. Kendi içlerine gömülüp olup bitene ilenen şairler, kimi zaman saygıyla karşılanırsa da, artık çoğunlukla eleştiriliyor, onlardan yeni biçimler deneyerek yeni şeyler söylemeleri bekleniyor; tümüyle retorik kokan ya da ‘söz güzellemesi’ne indirgenen şiirlerin hangi insani yarayı saracağı sorgulanıyor. Onlardan, önceki çağların şiir zevkini ve pratiğini göz ardı etmeden, kendi çağına özgü bir dil yaratarak kendi zevk ve pratiklerini ortaya çıkarmaları isteniyor.

Mim Kara, *Doğuya Hüzün Turları* adlı şiir kitabıyla bütün bu tartışmalardan geçerek bir karara varmış. İlk kitabı *Ergen Ruhlar İlmihali*’nde ‘Kara’ müstearını kullanan şair, şimdi de Mim Kara’yı tercih etmiş. Bilinmenin marazî bir tutkuya dönüştürüldüğü yazın dünyasında, müstear kullanarak aslında bir mesaj gönderiyor bizlere: kim olduğuma değil, ne söylediğime bakın.

Kuşkusuz şairin, bilinmezliği seçişi, olası sair nedenlerin yanında, kendi içinde bir iddia taşımakta. Bu iddia, kitabın dış kapağına da yansımış. Siyah zemin üzerine giydirilmiş turuncu parmak izi, hem kullanılan renklerle okurun ciddi bir tartışmaya beklendiğini hem de şairin yazın dünyasında güçlü bir iz bırakma niyetinde olduğunu duyuruyor adeta. Kara’nın iddiası, ‘Hüzün Sahibi’ başlıklı şiirde, iç sayfalara şöyle yansıyor:

kenarda
durduğum yerden bağıyorum
hepinizi birden sevebilirim
öyle güçlüyüm (s. 40).

Arka kapak, yine siyah zemin üzerine bırakılmış turuncu bir parmak iziyle bütünleştirilmiş. Ancak, kitaptaki başat eylem ‘yürümek’ olduğundan, bunu şairin

düşünsel yolculuğundaki bir kalem adımı da sayabiliriz. Arka kapaktaki izin hemen altına ise üç dize düşürülmüş:

şimdi
sırf ölebilmem için
ne çok şey vermem gerekiyor.

Şair, çağdaş dünyayı kuşatan dertlerin düşünce yoluyla iyileştirilebileceğine inanıyor ve tanık olduğu sorunları çözümleriyle yansıtıyor dizelerine. Bunlar, gerçekte yanı başımızda duran, fakat çeşitli nedenlerle ayırdına varamadığımız, insan olmakla ve insan kalmakla ilgili temel sorunlar. Onca acının yaşandığı, şiddetin kuşattığı, bütün inanç gruplarının iç içe geçtiği ve birbirini beslediği dünyada şair başkaca yazamazmış gibidir.

Mim Kara öfkeli. Öncü olarak ortaya çıkan, kurgulanmış bir hayata çağıran, kendilerine gösterilen saygıyı ve buldukları konumu hak etmediklerini bildikleri halde bunu itiraf etmeyen, hatta zamanla kendilerini bile sözü edilen kurguya inandıran politikacılar, din adamları ve yazın insanları, hepsi nasibini alır *Doğuya Hüzün Turları*’nda. Bir de dünya ile hayatı uzlaştıran, “itidali telkin ederken de infiale göz kırparken de gücün yanında saf tuta[n]” ve “yürümekten korka[n]” insan. (s. 46)

Kara, kitabına seçtiği alt başlık *Kaçığın ve Cehennem Yolcusunun Birbirine Düğümlenmiş Hikâyeleri* ile okurda mistisizm eksenli bir merak uyandırıyor. Peki, ama neden kaçıyor şair? Okudukça anlaşılıyor ki, onun kaçışı insanî bulmadığı her şeyden. Bilgiden gerçekliğe, akıldan inanca, Batı dediği anlayışın kapladığı ve kirlettiği her şeyden. Aklını ve gönlünü korumak için, salt uyanık kalabilmek için kaçıyor. Seferi, kurtuluşun yegâne adresi olarak gördüğü Doğu’ya.

Kitap, ‘Dibace’ (s. 5-8) ve ‘Hatime’ (s. 159-166) dışında üç ana bölümden oluşuyor: ‘Bilmeceler’ (s. 9-68), ‘Ara Söz: Yürüyüşün Destanı-Kaçak ve Ötekiler’ (69-100) ve ‘Sınır Bekçileriyle Karşılaşma’ (s. 101-158).

“[S]özün güzel söylenebileceği yerde/ güzel sözler söylenemezdi” (s. 5) saptamasıyla başlayan ‘Hatime’, şairin tanımını değilse bile bir tarifini yaparak selamlıyor okurunu:

yarasalarla uçandır o. körlük nedir bilir, ses nedir bilir. yuvadan düşenleri bilir.
uzaklarda yanan ateşleri bilir. bilir ateşle ışığın farkını.

kelimelerle uçandır o. bilir kanatlarında hafifleyen nedir. bilir kalbin huzursuzluğunu. bilir seslerin oyununu, bilir gecenin huyunu. bilir şunu bunu, enikonu bilir (s.7).

Kara, *Doğuya Hüzün Turları*’nın sonunda söyleyeceği şeyi en başında dile getirerek ‘Hatime’yi sonlandırıyor. Okurun kitap boyunca karşılaşacaklarını ve sonunda elde edeceklerini ortaya dökerek adeta ona bir tercih sunuyor, yolculuk için son kararını verme olanağı tanıyor:

ben
hiçbir şey söylemeyerek
her şeyi anlatmayı düşündüm
sözün muhatabı da öyle
hiçbir şey anlaması gerekmeden
her şeyi anlayacak (s. 8).

‘Bilmeceler’ bölümünün ilk şiiri, ‘Hüzün Söylencesi’. Ancak bu şiir, alışılmışın ötesinde, Batı yazınında çokça kullanılan nesir-şiir (prose-poem) biçiminde çıkıyor karşımıza. Şair, ülkemizdeki yerleşik şiir kabullerine çok da yakın durmayan bu yazınsal biçimin okuru ürkütüleceğini biliyor. Yazdıklarının kesinlikle şiir olduğuna yönelik iddiasının arkasında durduğunu enikonu anlatabilmek için bütün bölümü her nesir-şiirin ardından bir serbest şiir getirerek planlamış.

‘Hüzün Söylencesi’, bir anlamda kitabın tartışmaya açtığı temel kavramlardan ‘hüzün’ ve ‘Doğu’ ikilisine yüklenen anlamların ipuçlarını sunuyor. Kaçak olarak Kara’nın çıktığı yolculukta hüzün, onun “yol gösterici[si]”dir (s. 12). Bu nedenle, aynı zamanda onun akıldır; “verili bir akılla, kurgulanmış bir akılla anlaşılamayaca[k]” (s. 11), “hep yaşamamız gereken o hayret için” (s. 12) kuşanılan ham akıldır; ümmi akıl olarak da adlandırılabilen saf akıldır. Şair, Doğu=hüzün=saf akıl olarak formüle edilebilecek denklemin tanımını dizelerine şöyle yansıtıyor:

İşten güçten geçip, düşlerden geçip, efsanelerden kaçıp çıktığım bu yolculukta bir şey gördüm. Doğu’da bir yerd, bir şey gördüm. Bir şeyi yerinde görmek gibiydi. Hüzündü o, vardı, görünür bir şeydi. Yerinden oynamış aklımdı, yerine oturdu. Hüzündü o, benim aklımdı, varlığımın aslıydı (s. 11).

Kuşkusuz, Kara’nın şiirinde Doğu bir mekândan çok, düşünsel bir durumun, duygusal bir aidiyetin, bilişsel bir uyanıklığın adıdır. Bu nedenle, dünyanın her yerinde, daha doğrusu hüznün olduğu her yerde, Doğu’yu bulmak olasıdır ona göre. Bu konumlandırmanın karşıtını oluşturacağını görmek elbette güç değil. Ancak kitap boyunca, insanın ilk ve gerçek yurdunun Doğu olduğu vurgulandığına göre, Doğu bir karşıtlıktan üreyen değil, bir karşıtlık üretendir. Sözü edilen karşıt, şairin kaçtığı ve okurunu kendisine katılmaya çağırdığı Batı’dır. Kara’nın Batı’ya ilişkin düşünceleri Batı=Ø=verili akıl biçiminde özetlenebilir. Verili akıl aynı zamanda kurgulu ve makul akıldır. ‘Makul Aklın Eleştirisi’nde (s. 46) anlatıldığı üzere vasata zorlanan, içdiş

edilmiş, anlamadığını anlayabileceği şekle dönüştürerek hakikati çarpıtan, gücün yanında saf tutan ve toplumsal vasatı bir “sürü”ye dönüştüren bu aklın ürettiği coğrafya da bir mekâna işaret etmez. Hüzünün tartışmasız bir karşıt anlama sahip olmayışı, bu denklem içinde, Batı’nın hakikat planında yokluğunu anlatır. Yokluğun içinde debelenen insan, bu durumda içyüzü gizlenen ve ilkeleri sürekli değişen bir oyunun figüranı olup çıkmıştır.

Kara’nın, dünyanın nasıl bir yer olduğuna yönelik yargısı oldukça kesindir. Politik, ideolojik ve inançsal ezberlerin ötesinden, bir kaçak rahatlığı ile gördüğü manzarayı şöyle özetler:

Şimdi dünyanın tamamı Batı olduğuna göre hüznü gördüğüm her yere Doğu adını vermem gerekiyor. Dünyayı yönlere pay edenler, yönleri dünyanın tamamına pay etmemi anlarlar sanıyorum. Hüzün, kendine yer seçiyor ama yön seçmiyor. Her şey Batı’nın dünyayı kaplamasıyla alakalı.

Batı’nın bilimkurgu varlığındaki mistik akıl çelmiyor hüznü gözlerimin bakışlarını. Akıl diyorum Doğu’da hayat süren şeye (s. 12).

‘Doğu Nereden Başlar’ adlı nesir-şiirde Doğu’nun koordinatları yukarıda söylenene koşut olarak daha da belirginleştirilir: “Doğu aklını yitirdiğin yerden başlar. Aklını ve daha çok aklının anlamını yitirdiğin yerden. Mekân ise buna bir kolaylık sağladığı ölçüde Doğu’dur” (s. 24).

Hüzün ise, aynı zamanda varlığın melalini gösteren bir bakıştır, insanın kendisine acımayı unutup varlığa acımaya başladığı bir şeydir (s. 38). Her ne kadar hayatta karşılık bulamasa da şairin dünyasında bir üstünlük aracıdır. Bir baba sıcaklığı sağlar, şair için güvende oluşun diğer adıdır.

‘Hakikat Suretleri’, şairin hüznü ve Doğu’ya yüklediği anlamların doğal sonucu olarak dolaşımdaki bilgiyi Batı’nın bir icadı olarak ele alır, Doğu ile bu bilgi arasına aşılmaz bir duvar örmeye çalışır. Değil mi ki Doğu, hüznün yuvasıdır ve saf aklın önderliğinde hakikat yolculuğunun merkezidir, o zaman “[b]ilgi, hakikatin tek gerçek düşmanı. Ölümlü gerçeklere ölümsüz suretler biçiyor.// Bilgi bir hayalet. Sefil gerçeklere can ve beden veren bir kıyafet. Neye hayat vermişse onunla hayat buluyor. Her yerde hazır ve nazır bu yüzden (s. 16).

Kara’nın savaş açtığı bilgi, insanı kendinden geçirerek uykuya yatıran ve başkasına boyun eğdiren bilgidir. Bu anlamda, gücün öteki adıdır. Ona göre, bu kurulu hayatta insan, hayatı yaşamaz; hayat, insanı yaşar. İnsan hayatın öznesi değil nesnesidir; iradesi gölgelenmiş, edilgen bir konuma itilmiştir. Zihinleri ve kalpleri iğdiş eden bilgi ve

taşıdığı albeniler, bu acınası insan durumunun ortaya çıkmasında başlıca etkenlerdendir. ‘Hava Tahlilleri’nde bilginin bu yırtıcı ve parçalayıcı yanına bir kez daha dokunur şair:

Bilgi kuduz. Isırmazsa daha ölümcül. Bilgi tasmasız üstelik, bilgi şimdi serbest dolaşüyor. Bilgi hakikat yolunu tutmuş, tek gerçek postuna bürünüp. Gerçeğin karşısında gerçek, gerçeğe düşman gerçek. İnsan şimdi bu karşıtlıktan, bu düşmanlıktan besleniyor. Tahlil için salya örneği yok, kimse kimseyi ısırıyor çünkü (s. 42).

Kara için, kimsenin kendi macerasına razı olmaması, aklın, gözün ve kalbin sürekli dışarıda kalması, dolaşımdaki bilginin hükmettiği hayatın doğal sonuçlarındandır. Dünya, bilginin insan yaşamını ve varlığın anlamını gizlice yıkışına dair sayısız örnekle doludur. Peki, Batı’nın, kurgulu aklın, hesapçılığın ağına düşen çağdaş insan, olup bitenin farkına ne zaman varacaktır? Okuruna sorular sordurarak onu özeleştiriyeye ve başkaldırıya çağırın şair, ‘Çelişkide Hayır Vardır’da bu konuyu biraz daha irdeleyerek çağdaşlarına şöyle seslenir:

Matematik avucuna almış bizi kendi peşimizden koşarken. Biz, ama özellikle biz, yolun bir noktasında oturup düşünmeye başlayanlar çıkarım yaparak eşitlik kurarak “hayata inanç”a dönüştürüyoruz her şeyi. Kalple çalışan hesap makineleriyiz (s. 34).

Kara’ya göre “yürümek başlıca maharetidir hayatın. Yürümek nefes alışıdır kaçığın” (s. 51) ve sebeplerini yitiren insanların mutlu yüzlerle dolaştığı dünyada kaçak, “unutmadığı için kaçaktır (s. 52). Başına gelenleri hatırladığı ve başkalarına anlatmak istediği için yola çıkmıştır. ‘Kaçağın Hikâyesi: Yeniden Üşüebilmek için Fırsatlar ve Öneriler’de “[t]abiattaki derin hüznü görebilmek için Doğu’ya, biraz daha Doğu’ya” (s. 50) doğru yol almaktadır. Doğu, bu şiirde, kaçığın gerçek evidir, yolculuğu ise bir eve dönüş hikâyesi. Kaçak ve eve dönüş ironisini, insan-şairin kendisine dönüşü olarak da anlamak olası. Doğu, insanın yegâne kurtuluş reçetesidir, “cennetimizdir bizim. aden’dir o.” (s. 50). ‘Tanışmalar II.’de bu bahsi daha da açar Kara:

Orada fazlaca bir zahmete katlanmadan kendi ayaklarınızla şöyle bir gezintiye çıktığımızda, ıssız zannettiğiniz bir yerde insan izleri görürsünüz. Gözlerinizde biraz olsun Batılı bir ışık varsa onun bildiğiniz türden bir insan olmadığını da anlarsınız. Henüz yaratılmış ve dünyaya gönderilmiş. Öyle ki geçiciliğinden başka bir şey bırakmıyor ardında. Onlardan sadece birini hayal edin kısa bir süre. Yaşının ve cinsiyetinin hiç önemi yok, gözleriniz onun gözleri olsun yeter. Nereye bakarsanız bakın, neye bakarsanız bakın hüznü göreceksiniz. Bunlar dünyadaki en sahici insan izleridir. Siz bile, o izlerde uygarlığı veya başka bir şeyi değil, insanı göreceksiniz (s. 55).

Şair, böylece bir kez daha Doğu-Batı karşılaştırması yapar ve Doğu’yu faniliğinin farkında olan insanların yurdu, Batı’yı ise sonsuz bir iştahla hayata dalan ve kalıcı

olmaya dair hesaplar yapanların diyarı olarak betimler. Tanrı’nın sonsuzluğuna ve ulûhiyetine ortak olmak isteyen Batı’nın tersine, hayatı ‘kul’ gibi yaşama kararlılığındakilerin adresi olan Doğu, hem daha insanî hem de haddini bilen gerçekçi bir görüntü sunmaktadır. Şair, birinci bölümü, Batılılaşmış çağdaş insanın açmazlarını ‘Liyakat Sorunları’nda bir kez daha hatırlatarak kapatır:

kuşlardan vakit bulup uçamıyoruz
yollardan vakit bulup yürüyemiyoruz
iptiladan vakit bulup aşık olamıyoruz
hayattan vakit bulup yaşayamıyoruz
uykudan vakit bulup uyuyamıyoruz
tembellikten vakit bulup dinlenemiyoruz
ibadetten vakit bulup secde edemiyoruz
aklımızdan vakit bulup düşünemiyoruz
putlardan vakit bulup iman edemiyoruz
vakit bulup gözlerimizden
göremiyoruz hiçbir şey (s. 67)

Kaçığın neden ve nereye kaçtığı ile ilgilenen birinci bölümden sonra Kara, ‘Ara Söz: Yürüyüşün Destanı-Kaçak ve Ötekiler’ başlıklı ikinci bölümde kaçışın nasılına eğilir. Yolculuk zordur, fakat hepsi kaçığın kendi seçimidir. ‘Bela Vadisinden Geçerken’de şair bunun kendi tercihi olduğunu açık biçimde ortaya koyar: “kimi girmez/ kimi savuşup kaçarken/ yaşamak için bu yeri seçtin sen/ geçmek lafin gelişi” (s. 96).

Her şeyi göze alarak yola çıkan kaçığın sitemde bulunmaya belki hakkı olsa da sızlanmaya kesinlikle yoktur. Çünkü karar verilmiş, kaçış başlamıştır. ‘Sayrılık Defteri’nde, nice kaçığın yaşadığı hikâyenin kahramanının da başına gelebilecek bir olasılığa gönderme yapılır: “bunu hiç beklemiyordum/ bunu da/ bunu hiç/ sırtımı sana emanet etmemiş miydin/ sırtımdan ne yollar geçiyor öyle/ kalabalık/ çok kalabalık (s. 74). Saf kişiliğin ve ham aklın varisi kaçığın bu durumda kuşanacağı şey soğuk yüzlü hüzündür. Hayret ettikçe üşüyecek, üşüdükçe varlığının ayırına varacaktır. Hiçbir gerekçe, hiçbir engel onu yolundan alıkoymamalıdır. ‘Azametle Yürürken’, incindiği anlarda, yaralandığında, vurulduğunda, dara düştüğünde kaçağa ne yapması gerektiğini öğütler: “her taraftan görülmüşsün/ sağın pusu solun pusu/ kalkıp yürüyeceksin artık/ azametle// başını dik tut şimdi/ hedefi büyüt” (s. 75).

Kara, kaçığın yolculuğunda onu tepeden tırnağa soyar, kahraman için geride bırakılamayacak veya götürülemeyecek hiçbir şey yoktur. Ancak, ‘Nihai Kaçış Planı’nda kullanılan birinci çoğul şahıs ifadeleri, anlatılanın yalnızca kaçığın değil, onun duyarlılığını taşıyan herkesin hikâyesi olduğunun ipuçlarını verir. Öyleyse, bu hikâye, aynı zamanda okurundur da. Kaçış plansızdır ve hayata yansımaları “sıfır plan

sıfır hata”dır. Mesele, arkasına bakmadan kaçmak değil, arkasına bakarak kaçabilmektir. Çünkü birincisi korkunun sonucu iken ikincisi cesaretindir. Bu kaçışta, “öne düşen önce düşmeyi de geride/ bırakılmayı da göze alacaktır” (s. 99). Aslolan, öncü olmak değil, yola sadık kalabilmektir, yolu unutmamaktır. Öncülüğün kârına talip olurken başına gelecek olumsuzluklara da gerçek anlamda kâr gözüyle bakabilmektir. Kuşkusuz, bu eleştiriden siyasetçilere ve inanç önderlerine de düşen bir pay vardır.

Kitabın son bölümü ‘Sınır Bekçileriyle Karşılaşma’, haddini aşmayan ancak gözünü de budaktan sakınmayan kaçak-şairin yolculuğundaki bir sonraki evreyi anlatır. Kara’nın dünyasında, sınır bekçileri somut varlıklar değildir. ‘Beyan ve İhsas-ı Rey’de söylediği gibi isim olarak vardılar ve onlarla karşılaşmak karşı karşıya gelmek değildir (s. 103). Sınırlar ise çoğunlukla insan yapımı ve üst akıl(lar) tarafından makul akıl sahiplerine sunulan verili ve yapay hapisane duvarlarıdır. Bu noktada, şairin şu saptaması oldukça tesir uyandırıcıdır: “çizgiler hani, çitler nerede. Aklımızdan geçen hangi sınırdan geçmeyecek” (s. 103).

Kara, bu yapay duvarlardan yayılan tehlikeyi öyle önemser ki ‘Hapishane Yönetimine Dilekçe’ adlı bir şiire bile yer verir bu bölümde. Hüzün Suçluları Koğuşu’nca yazılan gerçeğin tersyüz edildiği bu alaycı dilekçede, buldukları şartlar altında mutlu olmaları gerektiğini kabul eden mahkûmlar, mutluluğun görsellik üzerine kurulduğu bir dünyada, filmlerin uzunluğu da göz önünde bulundurularak sürpriz bir biçimde mutlu biten bir hikâyenin giriş ve gelişme bölümlerindeki acının stresini kaldıramadıklarını anlatıp kendilerine mutlu başlayıp mutlu devam eden ve görkemli bir şekilde mutlu biten filmler göstermelerini istihdam ederler yönetimden (s. 107). Bu şiir, bir çağdaş dünya eleştirisidir ve hiç kuşkusuz bu dünyada yaşayan insanın üzerine alınması gereken şeyler söylemektedir.

Her şeyin birbirine karıştığı, neyin neyden ayırt edileceğinin belli olmadığı bir dünyada, “gerçeğin alt üst ettiği bir hayat/ hayatın alt üst ettiği bir gerçekle/ utanç içinde koyun koyuna” (s. 115) kendi köleliğini satın aldığını anlatır kaçak. Burada, bir eleştiri de dosta, dostluklara gelir, çünkü sözü edilen satış rezaletinde dostlarının ne diyeceğini hiç düşünmez şair. Değil mi ki onun yalnızlığına göz yummuşlardır ve en çok ihtiyaç duyduğu anlarda dostluğun gereğini yapıp yanında olmamışlardır, “rezalet/dostlar içindir asıl” (s. 115). Ancak, şair bu yola talip olmuşsa “yılğınlığın teslimiyetine teselliler” (s. 135) aranacak değildir. Kaçışı kendi seçmiştir ve yalnız kalmak bahasına yürüyecektir, başına ne gelirse gelsin sürekli aynı yanıtı verecektir: “bir daha mı/ hep/

efendim” (s. 125) ve dünyaya bir kez daha gelse aynı sözleri yineleyecektir: “kaderim diyorum/başka türlü olamazdı” (s. 135).

Kaçığın bütün arzusu, doğduğunda olduğu gibi, ölüm vakti geldiğinde de yaşamını çırılçıplak tamamlamaktır, ardında paraya ve makama çevrilebilecek hiçbir miras bırakmadan çekip gitmektir. Bu, hiç kuşkusuz, Tanrı merkezli bir inancın yansımasıdır: Dünya hayatı, oyun ve eğlencedir, sahip olduklarımız asla bizim değildir. Kara’nın “İsmet Özel’e sevgi ve hürmetle” dipnotuyla ithaf ettiği –bu onun öncüleriyle ve aklı uyanık tutan düşün ve şiir geleneğiyle bütünleşmek isteğinin göstergesidir- ‘Neyi Bulduğunu Unut’ şiiri bizlere bu sarsıcı gerçeği hatırlatır:

Unut, çünkü sen de yalan olursun bir gün. Neyi buldunsa, bulduğun bildiğin bir şeyden başkası olmayacak. Bildiğin bir şeyi bulmanın ayıbıyla yetin de uzak dur çığırkanlıktan. Seslerini keşfeden bebekler gibi bağırıp durma. Neyi bulduğunu unut. Çünkü bir hazinedir bulduğun muhakkak. Unut ki sahibi kim belli olsun. Unut ki ömrün hazine bekçiliği ile geçmesin. Unut ki adın yağmacıya, adın haine çıkmasın.
Şimdi neyi bulduysak kaybettik demektir (s. 150).

Kara, okuru meselenin özünü görmeye çağırırken gerçekte kendisine de bir görme alanı açmaktadır. ‘Hatime’deki ‘Gözün Sultanlığı Hüzün’de söylediği üzere “kendini görmeksizin (içinde sen olmaksızın) gördüğün hiçbir şeyin değeri yoktur” (s. 164). Böylece, kaçığın yaşadıklarının şairin kendi hikâyesi olduğu kesinleşir. Bu yolculukta, şair yaralandıkça iyileşir, eridikçe pişer ve piştikçe kendisi olur: “Mum biri yukarı biri aşağı doğru iki zıt hareketle yanarken mumdur asıl” (s. 164).

Kara, *Doğuya Hüzün Turları*’nda başkaldıran, yıkıcı ve anarşik bir tutum benimser. Aykırı şeyler söylediğinin bilincindedir. Tarihteki benzer tercihlerin ortak yazgısı, itilmek, dışlanmak, taşlanmaktır; bunu bilir. Özsever bir eğilimle özgüvenin doruklarında dolaşır yine de: o bir hakikat arayıcısı, bir düzen yıkıcıdır:

ne yaşasam müstahak
bozdum tertibini dilimdeki hakikatin
eşitliği bozdum düzeni bozdum
sessizliği bile bozdum
ki bir bozguncu diye anılacak adım (s. 165).

Sonuç olarak Kara, kitabında sorunların kaynağını sınırların aşılmasında, yeniden oluşturulmasında ve dengelerin altüst edilmesinde görür. Hayatın ve aklın bozulmasından, kalbin ve vicdanın yozlaşmasından Batı’yı, Batılılaşmış aklı ve inancı sorumlu tutar. Doğu ise hüznü, arılığı ve doğal olanı çağırıştıran ne varsa onun adıdır. Oraya ulaşmak için Batı’nın ürettiği bütün sınırlar aşılmalıdır. Çağın temel sorunu da budur: sürekli

olarak aşılamazlığı telkin edilen manipülatif sınırların kısılcacındaki insanın gerçek sınırları unutmuş olması, hakikatten kopmasıdır. Mim Kara, *Doğuya Hüzün Turları*’nda, çağdaş insanın açmazlarını akıcı bir üslupla anlatıyor ve okura bir ayna tutuyor. Kaçağın serüvenine katılma, kitabın başında da söylediği gibi, anlattıklarının hiçbirini anlamadan her şeyi anlama olanağı sunuyor ona.